

فاطمه (س) در آئینه وحی

<?xml encoding="UTF-8">

مقدمه

گرچه پرداختن به موضوع اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام که حضرت فاطمه نیز از آنانست امری شایسته و مطلوب است اما باید پذیرفت که نمی توانیم در مقام شناساندن آن چهره های بی نظیر قرار گیریم چرا که آنان کلمات خدایند و از کمالات نامتناهی برخوردارند؛ کمالاتی که تنها بندگان «مُخْلِص» به آنها آراسته اند و دیگر انسان ها از حدود و حقیقت آن به خوبی آگاه نیستند و به علاوه جدای از ناتوانی طبیعی ما وجود مقدس معصومان علیهم السلام هیچ گاه نیازمند بیان و بنان ما در ذکر فضیلت و مدیحت نمی باشند، بلکه این ما هستیم که علل و انگیزه های گوناگونی ممکن است در شکل دهی نیاز ما به معصومان علیهم السلام مؤثر باشد. روشن است که شایسته ترین و مطلوب ترین سخنی که درباره حضرت فاطمه علیها السلام و دیگر معصومان گفته می شود سخنی است که از ناحیه ذات اقدس الهی بیان شده باشد؛ چرا که او حکیم علی الاطلاق است و کلام او در افق حکمت اوست. بنابراین، هر آنچه را که در این موضوع نیاز باشد، به خوبی می شناسد و آن را با بی نیازی خود به نحو شایسته بر طرف می سازد.

و نیز بدیهی است که سخنان پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم و اهل بیت او، بعد از کلام خداوند، از مکان و مرتبت ویژه ای برخوردار است؛ چرا که آن سخنان نیز در امتداد انگیزه و اهدافی است که حکمت الهی همان را اقتضا می کند.

با مطالعه در قرآن کریم معلوم می شود که وجود مقدس حضرت زهرا علیها السلام در پیشگاه خداوند از منزلت ممتازی برخوردار است، چنانکه نزول بسیاری از آیات قرآن در شأن آن حضرت، شاهد این مدعاست. اینک فرصت را مغتنم شمرده و به طور مختصر به فضیلت های قرآنی حضرت فاطمه علیها السلام اشاره می کنیم:

فاطمه و اهل بیت علیهم السلام

فاطمه در کنار علی، حسن و حسین علیهم السلام مراد و مقصود خداوند از «اهل البیت» در آیه تطهیر می باشد: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا» . 1 بنابراین به مقتضای آیه فوق، فاطمه علیها السلام از «اهل بیت» محسوب می شود و خداوند خواسته تا آنان را از هرگونه پلیدی و آلودگی پاکیزه نماید.

فرزندان فاطمه علیها السلام

فرزندان فاطمه علیها السلام پیشوایان معصوم اند که به امر الهی، عهده دار هدایت بندگان خدا می باشند. مفسران گفته اند: آیه شریفه «و جعلنا منهم ائمة يهدون بأمرنا لما صبروا» . 2 درباره فرزندان فاطمه علیها السلام نازل شده است. 3

فاطمه علیهاالسلام از «ذوی القربی»

بعد از نزول آیه «. . . و آت ذوی القربی حقه. . .» 4 پیامبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم فاطمه علیهاالسلام را فراخواند و فدک را به او بخشید و فرمود: «بخشیدن فدک به فاطمه علیهاالسلام امری الهی بود.» 5

فاطمه؛ کوثر محمد صلی الله علیه و آله وسلم

کوثر یک معنای جامع و وسیع دارد و آن «خیر کثیر و فراوان» است و مصادیق آن زیاد است. اما بسیاری از بزرگان علمای شیعه و اهل سنت، یکی از روشن ترین مصادیق آن را وجود مبارک فاطمه زهرا علیهاالسلام دانسته اند. در شأن نزول سوره کوثر آمده است:

مشرکان پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم را متهم کردند که فاقد نسل است. قرآن ضمن نفی سخن آنها، می گوید: «ما به تو کوثر دادیم.» از این تعبیر استفاده می شود که این خیر کثیر همان فاطمه زهرا علیهاالسلام است. نسل و ذریه پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم به وسیله همین دختر گرامی در جهان انتشار یافت؛ نسلی که علاوه بر اینکه فرزندان جسمانی پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم بودند، آیین و ارزش های اسلام را حفظ کردند.

مفسران یادآور شده اند: اینکه این سوره خبر می دهد که پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم بی فرزند نخواهد بود و نسل و دودمان او فراوان در جهان وجود خواهد داشت، یکی از جهت های اعجاز قرآن محسوب می شود. 6

فاطمه علیهاالسلام و مهر پدر

پیامبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم به مدت شش ماه و به قولی نه ماه، هرگاه برای خواندن نماز صبح به مسجد می رفت، در کنار خانه فاطمه و علی علیهماالسلام توقف می کرد و می فرمود: «الصلاة اهل البيت انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیراً» 7 بدین ترتیب، فاطمه علیهاالسلام که از اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم محسوب می شود، برای اقامه نماز که مظهر عبودیت و بندگی خداوند است، مورد خطاب لطف آمیز پیامبرگرامی قرار می گیرد.

فاطمه علیهاالسلام و نور خداوند

در ذیل آیه شریفه «الله نور السموات والأرض مثل نوره كمشكاة. . .» 8 روایت شده است: «مراد از مشكاة، حضرت فاطمه علیهاالسلام است.» بنابراین نور خداوند به وجود مقدس آن حضرت تشبیه شده است.

فاطمه علیهاالسلام و ليلة القدر

روایاتی از امام صادق علیه السلام و دیگر امامان نقل شده است که به حسب آنها، «ليلة» در سوره «قدر» به حضرت فاطمه علیهاالسلام تأویل شده است و در آن روایات، «قدر» به معنای خدا دانسته شد و لذا گفته اند: «هر کس فاطمه را آن چنان که حق اوست، بشناسد، در حقیقت «ليلة القدر» را درک کرده است.» 9

فاطمه علیهاالسلام و بانوان جهان

در روایتی عبارت «فی زجاجة کائها کوب دري. . .» 10 به وجود بزرگوار صدیقه کبری فاطمه زهرا علیهاالسلام تأویل شده و به حسب آن روایت، ایشان مانند ستاره ای درخشان در میان بانوان جهان است. 11 به همین جهت است که وقتی شخصی از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم پرسید که: مریم با فضیلت تر است یا فاطمه؟ آن حضرت نخست در پاسخ سکوت نمود تا آنکه آن شخص بار دیگر سؤال کرد: یا رسول الله! فاطمه افضل است یا مریم؟ پیامبرگرامی در پاسخ فرمود: «فاطمه در دنیا و آخرت بافضیلت تر است.» و در روایتی نیز آمده است که: «برترین زنان جهان چهار تن هستند: آسیه، مریم، خدیجه و فاطمه علیهم السلام، اما فاطمه برترین آنهاست.» و در روایتی دیگر آمده است: «مریم برگزیده زنان عصر خود، اما فاطمه برگزیده زنان همه زمانها است.»

فاطمه علیهاالسلام در مباحله

همه مفسرانی که آیه «فمن حاجک فيه من بعد ما جاءک من العلم فقل تعالوا ندع ابنائنا و ابنائکم نسائنا و نساءکم. . .» 12 را مورد تفسیر قرار داده اند، تصریح یا اشاره نموده اند به اینکه مراد از «نسائنا» حضرت فاطمه علیهاالسلام است.

فاطمه علیهاالسلام از «ابرار»

در سوره «انسان» که در شأن فاطمه، امام علی، امام حسن و امام حسین علیهم السلام نازل شده است، آن حضرت به عنوان یکی از «ابرار» معرفی شده و مورد تمجید قرار گرفته است. «انّ الأبرار یشربون من کأس کان مزاجها کافورا» 13

فاطمه علیهاالسلام در قیامت

فاطمه علیهاالسلام، فرزندان و شیعیان او از وحشت روز قیامت در امان می باشند و در بهشت آنچه از خدا بخواهند، بدان نائل می شوند و برای همیشه در بهشت ماندگارند. «لایحزنهم الفزع الأكبر و هم فیما اشتھت انفسهم خالدون» 14

فاطمه علیهاالسلام و نعمت های بهشتی

خداوند در سوره «انسان» نعمت های بسیاری را بر می شمارد که حضرت فاطمه علیهاالسلام و دیگر ابرار به آنها متنعم می شوند. و البته این نعمت ها تنها به جهت پاداش کارهای خیر آن حضرت است و بدین گونه، خداوند خواسته تا در دنیا و آخرت از او تقدیر نموده باشد.

اخلاص فاطمه علیهاالسلام

خداوند در سوره «انسان» ضمن اشاره به قصه اطعام مسکین، یتیم و اسیر از جانب امیرمؤمنان، فاطمه و حسنین علیهم السلام این عمل آنان را ستود و آنها را به عنوان کسانی که از روی اخلاص و لوجه الله و بدون هیچ چشمداشتی از غذای مورد نیاز خود گذشتند و نیازمندان بی پناه را بر خود مقدم داشتند، معرفی می کند.

صبر فاطمه علیها السلام

فاطمه ای که قرآن کریم از وی سخن می گوید، انسانی برخوردار از صبر جمیل و تحسین انگیز است. از نظر قرآن صبر فاطمه علیها السلام شایسته پاداش نعمت های بهشتی است، نعمت هایی که ابدی و سرمدی هستند: « . و جزاهم بما صبروا جنة و حریرا . . » 15

وفای به عهد فاطمه علیها السلام

از نظر قرآن، حضرت زهرا علیها السلام کسی است که نسبت به عهد الهی وفادار است: «یوفون بالتّذر» 16

ایثار فاطمه علیها السلام

مفسران بر این نکته تأکید دارند که عبارت «یطعمون الطّعام علی حبّه» 17 بر خصلت پسندیده ایثار حضرت زهرا علیها السلام توجّه و اشاره دارد.

نماز حضرت زهرا علیها السلام

در روایات آمده است که نماز حضرت فاطمه علیها السلام چهار رکعت است و در رکعت اوّل و دوم آن 50 بار سوره «قل هو الله احد» خوانده می شود. به این نماز، نماز «اوابین» (نماز بسیار توبه کنندگان) نیز گفته می شود. 18

تسبیح حضرت فاطمه علیها السلام

حضرت امام محمد باقر علیه السلام فرموده است: «تسبیح فاطمه علیها السلام» از جمله «ذکر کثیر» خداوند است؛ چنانکه خداوند می فرماید: «یا ایّها الذّین آمنوا اذكروا الله ذکرّاً کثیراً» 19

محبت فاطمه علیها السلام

خدای متعال محبت فاطمه علیها السلام را عوض مزد همه تلاش های پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم در امر رسالت قرار داده است و تأکید نموده که این محبت خواسته خدا و پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم است. لذا در حدیثی آمده است که وقتی آیه «قل لا استلکم علیه اجر الا المودة فی القربی» نازل شد، عده ای پرسیدند: یا رسول الله! «قُربی» چه کسانی اند که محبت آنها بر ما واجب است؟ آن حضرت در پاسخ فرمود: «فاطمه علیها السلام و فرزندان او.» 20

پاکدامنی فاطمه علیها السلام

روایت شده است: مراد از آیه «التي احصنت فرجها. . » 21 حضرت زهرا علیها السلام است.

خشنودی فاطمه علیها السلام

زمانی پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم نزد دخترش فاطمه علیها السلام آمد و بر تن او لباسی بافته از پشم شتر

بود که بسیار مشقت آمیز بود و در آن حال سرگرم آسیاب کردن گندم بود. پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم با مشاهده این صحنه، گریست و فرمود: «ای فاطمه! سختی و تلخی دنیا را در ازای نعمت های بزرگ آخرت تحمل می کنی.»، در این وقت این آیه نازل شد: «ولسوف يعطيك ربك فترضي»؛²² و البته به زودی پروردگارت آنقدر به تو از نعمت های بهشتی عطا می کند که خشنود شوی.²³

آیات زیادی از قرآن کریم بر مقام عصمت حضرت فاطمه علیها السلام دلالت می نماید همانند آیه تطهیر که به حسب آن، اراده و مشیت خداوند بر پاکی و طهارت آن حضرت از هرگونه پلیدی و آلودگی، تعلّق گرفته است

عصمت فاطمه علیها السلام

آیات زیادی از قرآن کریم بر مقام عصمت حضرت فاطمه علیها السلام دلالت می نماید همانند آیه تطهیر که به حسب آن، اراده و مشیت خداوند بر پاکی و طهارت آن حضرت از هرگونه پلیدی و آلودگی، تعلّق گرفته است: «انّما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهركم تطهيرا»²⁴

سخن آخر اینکه: این گفتار می خوهده اجمالی و فهرست گونه به برخی از ابعاد شخصیت «برترین بانوی جهان» ازمنظر قرآن کریم نظری افکنده باشد.

امیدواریم بتوانیم در پرتو هدایت وجود آن حضرت و خاندان معصومش هماره در «صراط مستقیم» گام برداشته و به سوی کمال و رشد رهنمون باشیم. ان شاء الله

پی نوشت ها :

1. احزاب / 33.

2. سجده / 24.

3. شواهد التنزيل، حاکم حسکانی، ص 583؛ ذیل آیه.

4. اسراء / 23.

5. تفسیرفراات کوفی، ص 118 و 119.

6. تفسیر نمونه، ج 27، ذیل سوره کوثر.

7. احزاب / 33.

8. تفسیر نمونه، ج 27، ذیل سوره کوثر.

9. تفسیر قمی، ج 1، ص 103.

10. نور / 35.

11. همان.

12. آل عمران / 63.

13. دهر / 5.

14. انبیاء / 103.

15. دهر / 13.

16. همان / 7.

17. همان / 9.
18. تفسیر عیاشی، ج 2، ص 286.
19. احزاب / 41؛ تفسیر عیاشی، ج 1، ص 68.
20. شواهد التنزیل، ج 1، ص 193.
21. انبیاء / 91.
22. ضحی / 5.
23. شواهد التنزیل، ج 2، ص 444.
24. احزاب / 33.